

Summary

A New Evaluation of The Northern Annex of The Basilica of St. Nicholas in Demre (Myra)

The annex unearthed during excavations on the north side of the basilica of St. Nicholas in Demre has shed light on the history and culture of SW Anatolia. When the seals of Orphanotrophos I, dated between 1028-34, and the sources relating to his life were analyzed, problems arise over this person's patronage. On the other hand, Constantine IX. and Zoe, whose names are mentioned in an inscription found in Demre can without doubt be considered as the patrons of this building. When the annexed buildings at Demre, dated with the scope of Byzantine architectural development to the 11th and 12th centuries, are compared with other examples, the closest ones to be found are the annexed constructions belonging to the same Emperor, namely those of the St. George Church in Mangana district in İstanbul, in addition to the exonarthex of the catholicon at Lavra Monastery in Athos and the narthex of the Niketas Monastery near Gebze. Despite the advances made in materials and the technique of the northern annex, rather archaic elements dominate its frontal decoration.

In contrast to the dropping output and the use of recruits in Byzantine art of the late period, it can be shown that production was continuing in Myra and in the Lycian region from finds of components having architectural and liturgical functions which proved important in dating the northern annex. From the viewpoint of motif, composition, and style, the finds exhibit the characteristics of the 11th-12th centuries.

Among the 11th-12th century coins that were unearthed, three samples bearing the earliest dates were in circulation during the reigns of Basileios II and Constantine VIII (976-1030/35). The coins belonging to the reign of Constantine IX and Zoe, who are mentioned as the patrons of the annex, between 1042-1050 is important evidence. Other coins belong in general to the period of Mikael VII (1071-1078), the latest coin found dates to the reign of Isaak II (1185-1195).

Vessels made for everyday use such as jugs, amphoras and cooking pots make the majority of ceramics which are dated to between 11th and early 13th centuries. The large number of glazed and unglazed articles embellished by the techniques of sgraffito inside and slip outside, indicates the existence of ceramics manufacturing in Demre. Besides these, the ceramics originating in the capital or from mainland Greece and brought into the region by visitors as gifts among the imported wares attract or attention.

dışta kullanılan teknik ve motifler açısından Demre imalatı sırlı seramiklerle benzerlik göstermektedir. Bu nedenle insan figürlü tek örneğimiz olmasına rağmen, 12. yy. ortalarına tarihlendirilen benzerlerine Atina kazılarında rastladığımız bu kâsenin Demre'de üretildiğini düşünmekteyiz⁶⁹.

Demre sırlı seramikleri arasında ithal örnekler de bulunmaktadır. Az sayıda bulunmaları, çoğunlukla tek örnek olarak kalmaları ile dikkati çeken bu seramikler arasında kaliteli bir hamurdan imal edilmiş, ince cidarlı, "ince sgraffito" tekniği ile yapılan kıvrık dal, stilize yaprak, palmet gibi tipik motifler ile süslenmiş küçük bir kâse (Res. 14), ağız kenarında kufi taklidi yazı şeridi bulunan kap, üzeri zencirek motifi ile bezeli bir testi veya amphora kulpu sayılabilir. Benzerlerinin genellikle 11. yy. sonu ile 13. yy. başı arasına tarihlendirilen İstanbul ve Yunanistan buluntularında karşımıza çıkması ek yapıların inşa edildiği ve kullanıldığı yüzyıllarda önemli seramik üretim merkezleri olan başkent ve Yunanistan ile Demre arasında yoğun bir ticaretin varlığını göstermesinin yanı sıra hacıların da hediye amacıyla bu seramiklerden getirdiklerini düşündürmektedir⁷⁰.

⁶⁹ Atina'da bulunan benzer örnek için bk. M.A. Frantz, "Middle Byzantine Pottery in Athens", *Hesperia* 7, 1938, 464 vd.; J.A. Notopoulos, "Akritan Ikonography on Byzantine Pottery", *Hesperia* 33, 1964, 108-133 Lev. 22.

⁷⁰ İnce sgraffito kâse için bk. S.Y. Ötügen, "Demre Aziz Nikolaos Kilisesi Kazısının Ortaçağ Araştırmalarına Katkıları", Ortaçağ ve Türk Kazıları Sempozyumu VI, 1998, (M. Acara, Seramik buluntular) 100; kufi taklidi yazı bezemeli kap için bk. S.Y. Ötügen, "1996 Yılı Demre-Aziz Nikolaos Kilisesi Kazısı", KST XIX.2, 1998 (M. Acara, Seramik buluntular) 478; zencirek motifinin Selçuklu ve Beylikler Dönemi mimari süslemesindeki örnekleri için bk. S. Mülayim, *Anadolu Türk Mimarisinde Geometrik Süslemeler-Selçuklu Çağı-* (1982) Kayseri-Sivas Sultan Hanı iç portali (1232-36) Res. 62, Karatay Han avlu iç portali (1235-40) Res. 72.